

Het Kustersluik

Heemkundevereniging Sprang-Capelle

**Jaargang 13
2019**

Redactieadres: Schoolstraat 20, 5161 ZD Sprang-Capelle, tel. 0416-312210
Redactieleden: Koos Nieuwenhuizen, Dieter Verbeek, Rien Visser, Netty Waarts

**no. 1
maart**

Van de redactie

Voor u ligt het eerste nummer van een nieuwe jaargang van Het Kustersluik. De tweede helft van het heemkundeseizoen is van start gegaan met de lezing over de Watersnoodramp van 1953. Een verslag van die lezing is meer dan lezenswaard. Een geheugenopfrissertje voor wat er die avond gebeurd is. Dat is helemaal waar voor het verslag van de lezing over de hondenkar. Dat is in mijn geheugen al weer een eeuwigheid geleden.

Voor de mensen die nogal wat aan onderzoek doen is er goed nieuws. Lees het persbericht van het BHIC in Den Bosch. Veel archiefstukken zijn gedigitaliseerd. Op verzoek kunt u heel gemakkelijk aan archiefstukken komen, die via de mail dan naar u verstuurd worden.

En vergeet vooral niet het persbericht over het Holocaust Namenmonument te lezen. De naam alleen al maakt je nieuwsgierig.

Ik ben benieuwd of u nu met die twee genoemde persberichten iets gedaan hebt. Laat het de redactie weten!

Leuk is dat onze groepsfoto iedere keer weer mensen in beweging zet. Ik denk dat het als volgt werkt: je bekijkt de foto en ineens herken je daar iemand van. En bij nadere bestudering ken je er nog meer. Maar dan wil je ze ook allemaal weten. Je gaat eens informeren bij anderen en ja hoor, je komt veel namen te weten. Zie het resultaat bij 'Wie kent ze?'

Lang niet alle onderwerpen in dit Kustersluik heb ik even aangehaald. U moet zelf ook nog wat te ontdekken over houden.

Rien Visser

Van de voorzitter

U zult begrijpen dat door het bestuur de afgelopen maanden veel aandacht is besteed aan ons nieuwe verenigingsgebouw. En daarbij gaat het dan niet alleen over de bouwkundige werkzaamheden, maar ook komen de logistieke vraagstukken op tafel. Zoals: wat brengen we wanneer over van de Schoolstraat naar de Julianalaan, waar plaatsen we de kasten en vitrines, waar bergen we het op, wat gaan we tentoonstellen en hoe registreren? Kortom, het vergt naast het handwerk ook nogal wat denkwerk. Ik blijf mij verbazen, overigens met grote dankbaarheid, over de inzet van de vele vrijwilligers. In dit Kustersluik zal Sjaak

de Bie - als bestuurslid de (ver)bouwverantwoordelijke - vertellen over de werkzaamheden aan het pand Julianalaan.

Een heel ander besprekingspunt is de jaarlijkse algemene ledenvergadering. Het bestuur heeft besloten om deze vergadering los te koppelen van de avonden waarop ook een lezing of presentatie zal worden gehouden. De vergadering stond altijd onder tijdsdruk. Tussendoor moesten beamer en geluid worden ingesteld; de mensen die de vergadering niet bezochten moesten in de hal van Zidewinde voor een gesloten deur blijven wachten. Kortom, dit deed geen recht aan de ledenvergadering en is

ook niet gastvrij naar de 'wachtenden'. Wij zullen voortaan op een aparte avond onze jaarlijkse ledenvergadering houden en daar voldoende tijd voor uittrekken, en dit proberen te combineren met een kort maar interessant ander thema.

Wilt u als lid meehelpen in een werkgroep, bestuur of redactie of wilt u anderszins uw tijd spenderen aan onze vereniging, schroom dan niet om dit te melden of ons hierover aan te spreken. U bent van harte welkom.

Ik wil ook een oproep doen om meer gezinsleden te werven. Er zijn nog veel leden van wie de partner geen lid is en die dan bij het bezoeken van onze avonden entree moeten betalen. Voor € 9,00 per jaar is uw partner lid van onze vereniging en mag dan alle lezingen gratis bezoeken. Voor zo'n kleine bijdrage wilt u toch wel een gezinslid aanmelden?

Tot ziens bij een van onze activiteiten.

Piet Pruijssers

Verslag van de lezing op donderdag 13 december 2018 over 'Met hond en hondenkar terug in de historie' door Bert Willemen

Soms heb je een verwachting over een lezing die niet uitkomt. Ik vroeg mij in gemoede af hoe het mogelijk was om een uur over een hondenkar te praten. Maar Bert Willemen had ruim twee uur nodig om 75 mensen duidelijk te maken wat het belang van de hondenkar was. Petje af! Maar op een gegeven moment was het wel genoeg geweest. Alle hondenkarren die nog ergens tentoongesteld zijn, waren al langsgelopen.

Maar laten we bij het begin beginnen. We komen ook wat te weten over de familie van Bert Willemen. Zelfs zijn overgrootmoeder met een mooie Brabantse kap krijgen we te zien.

Bert heeft zijn hobby flink uitgediept. Een hond is niet zomaar een beest dat u een paar keer per dag uit moet laten. Nee, hij is overal voor te gebruiken. Onvoorstelbaar dat een hond een gas- of elektriciteitslek op kan sporen. Je ziet weleens dat honden ingezet worden bij het opsporen van slachtoffers van een ramp. Of van die snuffelhonden op vliegvelden die de aanwezigheid van drugs kunnen vaststellen. Maar ik hoor ook dat ze illegale cd's en koffers met geld kunnen vaststellen.

Rond 1600 werd er door ene Lipsius al geschreven over de hondenkar. Niet elke hond is zomaar geschikt om als trekdier te dienen. Boven aan de lijst staat de *Matin Belge*, of beter gezegd stond want het ras is uitgestorven. Maar herdershonden, bouviërs en berghonden zijn ook geschikt.

Matin Belge.

De foto is genomen in de Dijkstraat rond

We krijgen een goed beeld van waar honden allemaal voor gebruikt werden. En dan moeten we ons wel even verplaatsen naar de periode rond 1900.

Ik zie hondenkarren vol met bloembollen voorbijkomen. Honden voor een lorrie kan ook al. Zelfs het Rode Kruis vervoert van alles en nog wat op de hondenkar. Het wordt duidelijk dat de hondenkar echt het begin van onze logistiek is geweest. Gelukkig zie ik op de plaatjes ook iets fout gaan. Het zou anders een perfect vervoermiddel zijn. Bij het oversteken van een brede sloot loopt het niet goed af. Hond en kar ontspreiden op de plank en komen in het water terecht. Maar ja, de lading is weer goed voor de vissen.

We krijgen echt een stuk geschiedenis te horen. Want Bert laat beelden zien van alle mogelijke beroepen die gebruik gemaakt hebben van de hondenkar. Van melkboer, petroleumventer, scharensliëp tot strontophaler en visboer. Die visboer is ook nog weleens in Sprang-Capelle verschenen. Hij was protestant en kon zijn handel in het rooms-katholieke Oosterhout niet kwijt en natuurlijk in ons dorp wel.

Wel bijzonder vond ik dat in WO I de hondenkar gebruikt werd om een mitrailleur te vervoeren. Er waren afdelingen die bestonden uit bewapende hondenkarren. Het gevolg was

dat de hond ook krijgsgevangene kon zijn.

Nederland zou Nederland niet zijn als er niet een antitrekhondenbond zou verschijnen. Met als gevolg dat op 31 december 1961 de laatste trekhond nog even dienstdeed.

Voorlopig zal ik het woord hondenkar niet meer gebruiken. Ook sla ik het stripboek met Suske en Wiske, waarin de hondenkar een rol speelt, over.

Rien Visser

BHIC start gratis scannen-op-verzoek-service

Via internet Brabantse archieven induiken nog nooit zó eenvoudig geweest.

Het Brabants Historisch Informatie Centrum (BHIC) in 's-Hertogenbosch is een gratis scannen-op-verzoek-service gestart. Daarmee is het BHIC de eerste archiefdienst in Noord-Brabant die op grote schaal scannen-op-verzoek aanbiedt. Via internet historisch onderzoek doen in de Brabantse archieven was nog nooit zó eenvoudig.

Drukte in de scankamer waar Angelique en Marcelina van het nieuwe scanteam bezig zijn om voor een klant een archiefstuk te scannen.

Volgens Christian van der Ven, coördinator digitale dienstverlening bij het BHIC, is een bezoek aan de studiezaal vaak niet meer nodig: 'Van veel archiefstukken staan al scans online. En zo niet, dan kun je die voortaan vaak met een druk op de knop aanvragen. Bij veel beschrijvingen van archiefstukken op onze website staat namelijk een scannen-op-verzoekknopje. Wij scannen de gewenste stukken voor je en zetten ze online. Je kunt ze daarna bekijken en downloaden. Deze service is gratis, trouwens net als een bezoek aan de studiezaal. Gebruik van archieven moet zo laagdrempelig mogelijk zijn.'

Al jaren digitaliseert het BHIC archieven. Tot nu toe werden vooral archieven gescand die het meest werden opgevraagd of het meest kwetsbaar zijn. Op de website van het BHIC staan al miljoenen scans, maar dat is altijd nog maar een

klein deel van de meer dan 40 kilometer archief die in de depots wordt bewaard. Studiezaalcoördinator Mariët Bruggeman legt uit: 'Met scannen-op-verzoek is de onderzoeker zelf aan zet: hij/zij bepaalt precies welke archiefstukken nodig zijn voor het onderzoek en door ons gescand moeten worden. Daar zorgen wij voor, stuk voor stuk. Van middeleeuws perkament tot 19e-eeuws receptenboek, we zorgen ervoor dat je het thuis kunt bekijken.'

Niet voor álle archiefstukken is scannen-op-verzoek mogelijk. In de regel worden alleen archiefstukken gescand die minstens 110 jaar oud zijn. Mariët: 'Maar op de website leggen we uit dat voor sommige stukken uitzonderingen gelden. Stukken die bijvoorbeeld in een heel slechte staat verkeren, kunnen we helaas niet scannen. We hebben in stilte twee maanden proefgedraaid, en bezoekers weten de scanknop al goed te vinden. We krijgen ook veel leuke reacties van mensen die door deze nieuwe service simpel en snel verder konden met hun onderzoek.' Christian vult aan: 'Met scannen-op-verzoek en de persoonlijke hulp van onze archivariissen via chat, haal je via je computer een volwaardige digitale studiezaal in huis.'

Eén van de onlangs gescande stukken, het receptenboek uit het archief van de doktersfamilie Raupp.

Meer informatie over scannen-op-verzoek: www.bhic.nl/scannen-op-verzoek

U kunt voor vragen en/of foto's contact opnemen (wekelijks op maandag, dinsdag, woensdag en donderdag) met Margot America, communicatie BHIC, tel. (073) 681 85 09 | e-mail: margot.america@bhic.nl.

Persbericht

Verslag van de lezing op 30 januari 2019 over 'De Watersnoodramp van 1953' door Jaap Schoof

De Watersnoodramp van 1953, 66 jaar geleden maar toch al diep in het nationaal geheugen gegrift. Dat bleek wel uit de overweldigende opkomst van leden en vele belangstellenden (250). Er moest veel met stoelen geschoven en geschikt worden voordat de voorzitter Piet Puijssers de avond kon openen. Hij heette iedereen welkom op de eerste lezing van het nieuwe jaar en sprak kort over de renovatie van het nieuwe verenigingsgebouw. Hij bedankte de vele vrijwilligers die hun steentje of steen hiertoe bijgedragen hadden hartelijk. Toen werd het woord gegeven aan de heer Jaap Schoof. De spreker van deze avond vertelde in snel tempo aan de hand van foto's en verhalen over die verschrikkelijke gebeurtenis. Hij was ooggetuige van de ramp en werd vrijwilliger en nog later directeur van het Watersnoodmuseum in Ouwkerk. Door een overvloed aan informatie was het af en toe moeilijk de verhaallijn te volgen, maar dat maakte zijn gedrevenheid en enthousiasme weer goed. Op donderdag 31 januari was het precies 66 jaar geleden dat de ramp plaatsvond. De ramp werd veroorzaakt door een stormvloed in combinatie met springtij, waarbij het water in de trechtervormige zuidelijke Noordzee tot extreme hoogte steeg. Opgejaagd door die zware storm beukte het water tegen de dijken, die hier niet tegen bestand waren. Door jarenlang achterstallig onderhoud en de oorlog waren de dijken veel te smal en te laag.

Een paar jaar voor de oorlog, in 1937, had ir. Johan van der Veen al aan de bel getrokken dat de dijken te laag waren maar hij was een roepende in de woestijn. Door de crisisjaren en de naderende oorlogsdreiging hadden de mensen wel wat anders aan hun hoofd. De vele waterschapjes, bestaande uit boeren, hadden geen geld of wilden geen geld vrijmaken om de dijken te verhogen of te verzwaren.

Toen brak die verschrikkelijke nacht aan en werden dorpen en stadjes in Zeeland en Zuid-Holland door het water overvallen. Deze ramp kostte aan 1836 mensen het leven van wie 106 mensen nooit teruggevonden zijn en 29 niet geïdentificeerd zijn.

In deze tijd kunnen we ons bijna niet meer voorstellen. Als er in de wereld wat gebeurt, komen we dat via sociale media meteen te weten. Maar in die tijd, waarin veel mensen nog geen telefoon of zelfs geen radio hadden, duurde het bijna een dag voordat er hulp geboden kon worden aan de getroffen gebieden.

Het leger werd ingezet, en ook vissers uit Urk hebben vele mensen gered. In alle dorpen en steden stonden wel leiders op die de touwtjes in handen namen, zeker als de plaatselijke overheid het liet afweten.

Doordat het water zo snel was gekomen, konden veel mensen niet vluchten. Vooral de arbeiders zijn hiervan het

slachtoffer geworden, zij woonden in lage, eensteenshuisjes die niet tegen het hoge water en de druk bestand waren en daardoor instortten.

Jaap vertelt over zijn ouderlijk huis, een boerderij in Oosterland op Schouwen-Duiveland, die ook onder water kwam te staan. De knecht van zijn vader, van wie het huisje instortte, overleefde de waternood. Later vond hij zelf zijn verdronken zoontje.

En zo waren er velen die alles of wel iemand verloren hadden en daardoor getraumatiseerd waren. Men moest er maar niet meer over praten, men moest maar berusten want het was je niet door mensen aangedaan. Toen men ir. Van der Veen vroeg of hij dacht dat het een straf van God was, antwoordde hij daarop: 'Het niet terecht om iemand anders de schuld te geven van wat jezelf hebt nagelaten.'

In de weken en maanden daarna werden er allerlei hulpacties op touw gezet. Een grote kledinginzamelingsactie moest al na een paar dagen worden stopgezet, omdat er zoveel kleding was binnengekomen. Vele mensen namen evacués in huis, en vrouwen en mannen uit heel Nederland kwamen naar de getroffen gebieden om mee te helpen. Velen bedoelden het goed maar daar kwam snel een einde aan doordat men meer ervaren krachten ging inzetten.

Er moesten meer dan 400 gaten dichtgemaakt worden en daarna moesten er nog maanden puin en kadavers geruimd worden, en dan nog maar niet te spreken over het wegpompen van water.

Men ging voortvarend te werk bij de herstelwerkzaamheden. Dat is ook de reden dat de modernisering van de infrastructuur daar veel sneller gerealiseerd is dan in de rest van Nederland: ruilverkaveling, betere wegen, modernere boerderijen en machines. Veel mensen kregen het een stuk beter dan voor de ramp: goede huisvesting, een koelkast en zelfs een bankstel.

'Dit nooit meer' was de leus en men ging in de jaren daarna flink investeren in dijken en de Delta-werken.

Na de pauze kwam Sprang-Capelle nog aan bod, voor velen misschien ook de reden om naar deze lezing te komen. Want hoewel ver van de zee, had de storm het water zo ver het land binnengedreven dat het water hier ook over de Capelse- en Waspiksedijk stroomde. Wat voor een doorbraak zorgde bij smederij en tankstation Cové en wat het gebied tussen de dijk en het spoor vol water liet lopen. Jaap Schoof liet hierna een geluidsfragment van Wijnand Konings horen, die de gebeurtenissen beschreef aan de hand van filmbeelden. Koos Nieuwenhuizen vertelde dat hij als veertienjarige jongen 's zondagsmorgens in de kerk pas over de ramp hoorde en dat hij 's middags met Jan de Roon mee mocht om zand te gaan scheppen bij de Roestelberg. Met die zandzakken werd de Winterdijk bij Cové versterkt. Hij wist zich de leus die door Johan Bodengraven op de radio werd gebruikt 'Beurzen open en dijken dicht' nog goed te herinneren. Daar het tegen tien liep, rondde de spreker af en was er gelegenheid tot het stellen van vragen. Buiten een enkele opmerking en de goede raad om voor de waterschapsverkiezingen vooral te gaan stemmen, werd hier verder geen gebruik van gemaakt.

Kadavers op de Waspiksedijk.

De voorzitter sloot de avond af met het bedanken van de spreker en attendeerde ons nog op de excursie, voortvloeiend uit deze lezing, naar o.a. het Watersnoodmuseum in Ouwkerk in september. Hij nodigde eenieder alvast uit voor de komende lezing in maart van Wim Daniels over de lagere school. Dit naar aanleiding van het pas uitgekomen boek over de lagere scholen in Sprang-Capelle. Het boek is nog steeds verkrijgbaar bij Koos Nieuwenhuizen. Vol indrukken gingen we huiswaarts, het was weer een bijzondere avond geweest. De thuisblijvers hadden weer ongelijk gehad.

Dieter Verbeek

Holocaust Namenmonument Nederland

Flipke Hakkert, familie van Hendrika.

Hendrika Jetta Cohensius Hakkert, geboren 1-4-1870 te Sprang, overleden 14-05-1943 te Sobibor. Zomaar een naam van een van de ruim 102.000 slachtoffers van de Holocaust die 70 jaar na de Tweede Wereldoorlog een eigen monument krijgen. In Amsterdam zal een monument verrijzen met alle namen van de Nederlandse Holocaustslachtoffers die geen graf hebben. Alle namen van Joden, Sinti en Roma die vanuit Nederland zijn vervolgd en gedeporteerd, alsmede gedeporteerde Nederlandse Joden woonachtig in andere landen, die in naziconcentratie- en vernietigingskampen zijn vermoord, alsook zij die zijn omgekomen door honger of uitputting tijdens transporten en dodenmarsen en van wie geen graf bekend is. Daarmee krijgt Nederland eindelijk een tastbaar gedenkteken waar 102.000 Joden en 220 Sinti en Roma zowel individueel als collectief kunnen worden herdacht.

Tot nog toe kent Nederland geen monument waar elk individueel slachtoffer

van de Holocaust met naam en toenaam wordt genoemd.

Ondanks alle bijdragen en giften die al binnen zijn is hiervoor nog meer geld

nodig, niet alleen om het monument te realiseren maar ook om het te behouden voor de toekomstige generaties.

'Voor nabestaanden is het van onschatbare waarde een plaats te hebben waar zij hun familieleden kunnen herdenken. Zo worden de namen van de slachtoffers van de Holocaust aan de vergetelheid onttrokken. Het monument heeft bovendien de functie van trait d'union tussen verleden, heden en vooral toekomst.'

'Herdenken is niet alleen voor hen die zich de oorlog kunnen herinneren. Het is juist ook voor hen die de oorlog niet hebben meegemaakt. Voor de kinderen van hen die het meemaakten, voor hun kleinkinderen en voor de volgende generaties. Bovendien draagt

het monument bij aan het historisch besef waar oorlogen toe kunnen leiden en vormt het een aansporing voor reflectie en educatie over de Tweede Wereldoorlog', aldus Jacques Grishaver, voorzitter van het Auschwitz Comité.

Hoe kunt u steunen? Door een bedrag te schenken, maar u kunt ook een naam zoals die van Hendrika Cohensius Hakkert adopteren.

Verder kunt u alles nalezen op <https://www.holocaustnamenmonument.nl>

Laat hun namen voortleven! Hun namen leven voort om het verleden nooit te vergeten.

Persbericht

Verbouwing van ons nieuwe pand, het oude Groene Kruisgebouw

Even een update over ons nieuwe onderkomen aan de Julianalaan.

Een relatief klein aantal, zeer gemotiveerde vrijwilligers heeft keihard gewerkt om alle werkzaamheden in betrekkelijk korte tijd klaar te krijgen.

Waarvoor onze hartelijke dank. Het is toch geweldig dat wij zulke leden in onze vereniging hebben. Ook onze sponsors zijn we veel dank verschuldigd. Zij hebben (vrijwel) kosteloos alle materialen voor ons nieuwe onderkomen geleverd.

Het is allemaal boven verwachting goed verlopen. Als u dit leest, is het pand schoongemaakt en zijn we grotendeels verhuisd, en gaan we aan het registreren en documenteren van alles wat we in al die jaren verzameld en gekregen hebben. Elk voorwerp wordt geregistreerd, genummerd en genoteerd

waar het ligt. Dat vergt veel tijd.

In het gebouw zijn twee doorbraken gemaakt, de wanden gerepareerd en de plafonds gesausd.

De lambrisering uit het oude gemeentehuis is ook weer geplaatst en in de was gezet en ziet er weer geweldig uit.

Bijna al het enkelvoudig glas is vervangen door isolerende beglazing, spouwmuren zijn vol met isolatie gespoten. We zullen dat zeker in de energiekosten gaan merken.

Alles is al geveerd, alleen de deuren moeten, na de verhuizing, nog afgelakt worden. Het toilet is vernieuwd met een vrijhangend toilet, fonteintje en nieuwe wandtegels.

Voor de inpandige erker, aan de achterkant van het gebouw, is een wand geplaatst, waardoor we meer ruimte krijgen en een betere isolatie.

De gedateerde keukens wilden we zo laten, maar omdat alles zo mooi geworden is, komt er toch een nieuw keukenblok en worden de wanden en vloer betegeld. Doordat we boven verwachting gesponsord zijn was er de financiële ruimte voor.

De linoleumvloer in de grote ruimtes is geschuurd en weer in de was gezet.

In het voorjaar gaan we de buitengevels nakijken, de kozijnen schilderen en het dak isoleren.

Een leverancier van stenen is komen kijken of we passende stenen erbij kunnen krijgen om de kapotte stenen te vervangen. En dat allemaal om het een mooi verenigingsgebouw te laten zijn.

We krijgen geweldige medewerking. Alleen één ding hapert nog een beetje. Er zijn nog niet zoveel passende namen voor het gebouw ingeleverd.

Wie kan er een mooie, passende naam voor ons nieuw onderkomen verzinnen?

We wachten in spanning uw reacties af.

Sjaak de Bie

Waalwijk, Waspik en Sprang-Capelle herdenken oorlogsslachtoffers

Volgend jaar begint in Nederland de herdenking van 75 jaar bevrijding. In dat kader worden allerlei activiteiten ontplooid: landelijk, regionaal en lokaal. Waalwijk, Waspik en Sprang-Capelle staan in het herdenkingsjaar stil bij de oorlogsslachtoffers uit de drie kernen.

Werkgroep

De gemeente Waalwijk heeft daartoe een werkgroep, waarin de drie heemkundekringen een centrale rol spelen, gevraagd deze taak op zich te nemen. De gemeente ondersteunt en faciliteert de werkgroep. De werkgroep kiest voor drie vormen van herdenken. De eerste bestaat uit herdenkingstegels, een variant op de zogenaamde 'struikelstenen', ontworpen en vervaardigd door de Duitse kunstenaar Gunter Demnig. Deze stenen worden geplaatst in het trottoir voor de huizen waar oorlogsslachtoffers hebben gewoond, niet alleen de Joodse slachtoffers. Waspik en Sprang-Capelle hebben - deels omdat veel adressen in het buitengebied liggen, deels omdat bij de oorlogsmonumenten nog geen plaquette is met daarop de namen van de oorlogsslachtoffers - gekozen voor een andere vorm. Het is de bedoeling om in deze twee kernen een bord met namen aan te brengen. Een derde vorm wordt een boek waarin het verhaal van alle oorlogsslachtoffers in de huidige gemeente Waalwijk wordt verteld. Wie waren zij? Waar woonden ze? Hoe oud waren ze toen ze stierven? Waardoor zijn ze om het leven gekomen?

Definitie oorlogsslachtoffers

De werkgroep hanteert de officiële definitie van oorlogsslachtoffers van de Oorlogsgravenstichting. Die luidt: 'Oorlogsslachtoffers zijn burgers en militairen die in de strijd met de vijand of door hun handelingen of houding tegenover de vijand het leven hebben verloren.' Ook mensen die tijdens de door de vijand opgelegde internering of vervolging overleden zijn, rekenen we hiertoe. Mensen die zijn omgekomen door oorlogsgeweld zoals een beschieting of bombardement omschrijven wij ook als 'slachtoffer van de oorlog'. Voor alle slachtoffers geldt dat hun laatste vrijwillige adres volgens de gegevens van de burgerlijke stand in een van de drie kernen van de huidige gemeente Waalwijk was. Ook is het belangrijk om te weten dat de werkgroep slachtoffers meeneemt uit het voormalig Nederlands-Indië voor de periode januari 1942 - 27 december 1949.

Oproep aan nabestaanden

Om hun verhalen zo volledig mogelijk te kunnen vertellen, hebben wij de hulp van nabestaanden, vrienden en kennissen nodig. Heeft u verhalen of foto's? Meld dit dan bij een van de lokale heemkundekringen. Het kan natuurlijk ook dat de bestaande lijsten niet compleet of onjuist zijn. Neem dan contact met ons op. (*Deze lijst is onder dit persbericht te vinden.*) Wij hopen op uw medewerking om tot een waardige en zinvolle herdenking te komen.

Voor meer informatie bijgaand het mailadres: voorzitter@heemkundesprangcapelle.nl

Persbericht

Lijst oorlogsslachtoffers Sprang-Capelle

Naam	datum van overlijden	leeftijd	toenmalig woonadres in Sprang-Capelle
Hendrik Johannes Werther	11 juli 1942	4 jr.	Oosteind
Leon Hartog	21 mei 1943	70 jr.	Hogevaart 86 (overleden in Sobibor)
Teunis Mouthaan	17 dec 1943	30 jr.	Hoofdstraat (overleden in Leipzig)
Coenraad Vissers	24 okt 1944	45 jr.	Schoolstraat 2
Dirkje Geertruida Vissers-le Sage	24 okt 1944	42 jr.	Schoolstraat 2
Pieter Andries Harreman	25 okt 1944	69 jr.	Oosteind
Martijntje Harreman-Strijdhorst	25 okt 1944	52 jr.	Oosteind
Jan Quirijns	29 okt 1944	62 jr.	Wendelnesseweg-Oost 3
Adriaan Pruijssers	29 okt 1944	3 jr.	Nieuwevaart
Arie van der Wiel	29 okt 1944	28 jr.	Kerkstraat 149
Jan Boezer	29 okt 1944	54 jr.	Achter de Hoven 5
Bartha Boezer	29 okt 1944	15 jr.	Achter de Hoven 5
Teuntje Boezer	29 okt 1944	24 jr.	Achter de Hoven 5

Teuna Bastiana Wijnbelt	29 okt 1944	17 jr. Van der Duinstraat 80
Maurits Mandemakers	29 okt 1944	82 jr. Van der Duinstraat 80
Margaretha Catharina Nieuwenhuizen-Mandemakers	29 okt 1944	47 jr. Van der Duinstraat 80a
Elisabeth Timmermans-Nieuwenhuizen	29 okt 1944	47 jr. Raadhuisstraat 39
Johannis Thomas de Wit	30 okt 1944	56 jr. Waspiksedijk 36
Arie Snijders	31 okt 1944	25 jr. Raadhuisstraat 111
Willem de Jong	2 nov 1944	45 jr. Raadhuisstraat 165
Pieter Faro	4 nov 1944	57 jr. Heistraat 189
Cornelis Johannes Josephus de Wit	5 dec 1944	25 jr. Waspiksedijk 36
Johannes Arnoldus van der Galien	6 dec 1944	17 jr. Hoge Akkerweg 2
Hendrikus Arnoldus van Suijlekom	6 dec 1944	22 jr. Veerweg 1
Leendert Rietveld	5 jan 1945	22 jr. Hoofdstraat 3
Jan Hendrik de Rooij	6 jan 1945	21 jr. Oosteind 60
Hendrik Bogers	26 jan 1945	19 jr. Van der Duinstraat 113
Marcelis Adrianus Hulst	15 juli 1945	13 jr. Jan de Rooijstraat 25
Angenisius van der Schans	13 aug 1947	21 jr. (gesneuveld in Indonesië)

Herdenking bij het Capelse Veer op zaterdag 2 februari 2019

Het was koud en guur tijdens de 74e herdenking, maar toch waren er zo'n 75 belangstellenden. Onder hen een flink aantal vertegenwoordigers van militaire organisaties. Hiervan waren de volgende vertegenwoordigers aanwezig:

Vereniging 1e Poolse pantserdivisie;
47e Royal Marine Commando Association;
Royal Canadian Legion;
Oud-Nederlandse Commando's, afdeling regio zuid;
Oud-kapitein van de Nederlandse Mariniers.

Verder waren aanwezig:
leden van de heemkundevereniging Sprang-Capelle;
leden van de stichting Pheasant uit Waalwijk;
belangstellenden uit de regio.

Het was een goed georganiseerde, sobere plechtigheid.

Een van de leden van de stichting Pheasant vertelde het indrukwekkende verhaal van haar moeder. Ze was verliefd geworden op een Canadese militair en ze waren van plan om als de oorlog voorbij was te trouwen. Maar zover kwam het niet want de militair sneuvelde op de allerlaatste dag van de slag bij het Kapelsche Veer.

Het heeft jaren geduurd eer ze contact kon krijgen met de familie van haar geliefde. Omdat haar moeder geen Engels machtig was en zij dacht dat het een Schotse militair betrof, werd zij op het verkeerde spoor gezet, waardoor het zoeken jarenlang heeft geduurd. Een bezoek aan Schotland bracht ook geen uitkomst. Het bleek later dat het om een Canadese Schot ging. Hij bleek lid te zijn van de Argyll Suderlands Highlanders of Canada. Via 'faces to the graves' kwam men een foto tegen op een graf in Groesbeek, waarbij gegevens hoorden die overeenkwamen met de gezochte militair. Daarna kon contact worden gelegd met een nicht van de gevallen militair. Dat contact is er nog steeds.

Nadat de 'Last Post' geblazen werd en een minuut stilte gehouden was, werden er kransen en bloemen gelegd. Na afloop konden de belangstellenden in Zidewinde een kopje koffie drinken en napraten over deze herdenking en konden ze bijkomen van de gure omstandigheden tijdens de ceremonie.

Koos Nieuwenhuizen

De dialectgroep vertelt

Hallo mêense van de heemkundevereniging!

We hebbe wir 's vêûl geluk
want we krèègen 't hiejl druk.
Bij Zidewinde in 't aauwe Grune Krûis gebouw
zèn de werkgroeplui van de club volop in touw.
In 't nieuwe clubhûis
daor vuule ze d'r èège nou al thûis.
Het staot mèr op nun stiejnwurp
van Zidewinde in ôôns durp.
De dialectgroep wenst oe allemaol een gezond en vurspoedig Nieuwjaor.
Vur vêûl meense is dè wel of nie waor.
Ze kaampe mee verdriet of êênzomhèd,
een ieder heed z'n èège omstaandighèd.
Mèr stids pôsitief blèève denken!
Dè ken oons ok vêûl vrêûgde trug schenke.
't Aauwejaor is ok wir vurbij.
Daorom zèn we wir blij,
dè we wir in tweeduzendnêgentien zen belaad.
Daor is ok wir van alles aon de haand.
Uh jao, 't is nou echt tweeduzendnêgentien.
En wè hebben we toch vêûl vuurwerk gezien.
Waant 't geknetter was nie van de lucht.
Zelf haauw 'k er nie zo van (ik slaok 'nun diepe zucht).
Ês 't wir vurbij is,
echt, iets wèk nie mis.

Nou gaon we wir naor 't veurjaor
of zèn we soms nog klaor
mee een pak sniejw of èès.
We raoken 'r toch nie dur van de wèès?
Laot 't mèr ôôver ôôns henne kôôme,
dan kan de d'r laoter nog altèèd over naobôôme!

Nolly Kuijsten

Wie kent ze?

Zo'n tien reacties hebben we gekregen op de groepsfoto uit Het Kosterluik van december. Het is een foto van een zomeruitstapje van de Plattelandsvrouwen uit de beginjaren 50 van de vorige eeuw. Tenminste dat staat onder dezelfde foto die in een krant uit die tijd stond. Dit knipsel kregen we van iemand die een aantal namen wist. Welke krant en van welke datum is niet bekend. 'De Echo van het Zuiden' misschien?

Veel leden dachten kennelijk: ik weet wel namen maar die krijgen ze toch wel van anderen. Maar zo werkt het natuurlijk niet. Ik doe een oproep om bij de volgende foto zelf even naar mij te bellen. Ik stel dat zeer op prijs.

Vooraf door de inspanning van één lid van onze vereniging hebben we toch nogal wat namen binnen gekregen. Coby van Pelt heeft zich geweldig uitgesloofd om zoveel mogelijk namen te bemachtigen. Coby, heel hartelijk bedankt!

Van sommige dames werden wel twee of drie verschillende namen genoemd. Dat levert nog steeds discussie op. Maar misschien weet u wel het verlossende woord.

Bij de nummers waarvan we niet zeker weten wie het is of helemaal niets weten, staat een vraagteken. Ik heb de namen genoteerd zoals ze aangeleverd werden. Bij voorbaat excuses als de naam niet helemaal correct is. Maar laat het dan even weten. Wellicht weet iemand ons alsnog de ontbrekende namen te noemen.

Bij voorbaat dank daarvoor.

Koos Nieuwenhuizen

Een groepsfoto van de plattelandsvrouwen tijdens een zomerreis in de beginperiode.

maand een bijeenkomst gehouden, waarin zoveel mogelijk variatie zit. Vaak worden er gastsprekers uitgenodigd, zoals bij voorbeeld

schrijfster Yvonne Keuls en majoor Boschhart van het Leger des Heils. Daarnaast zijn er nog allerlei nevenactiviteiten als bingo- en

bowlingavonden en koffie-ochtenden die vaak een bepaald thema hebben. Er is een leesclub die elke maand een boek leest en be-

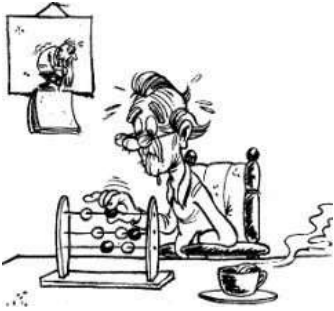
Lijst met namen

1 Rie Mouthaan	16 Ina Rijken of mevrouw Waverijn
2 Jaantje van Soefelen of Martha van Os	17 Mevrouw Verhoeven?
3 Trui de Rooy	18 Rietje Verhagen
4 Cor Rietveld	19 Cor van Oosterhout
5 Koosje van der Schans	20 Bet van Beek
6 Mien Lems?	21 Soet Stam-Kerst
7 Rie Rijken	22 Hendrika de Rooij-van Beek
8 Dirkje Schoondermark of Bets Oerlemans	23 Anna Paans
9 Maat Stam	24 Drieka ....?
10 Johanna van Dijk	25 Heiltje Mouthaan
11 Dina van Beek-Konings	26 Mevrouw Oerlemans?
12 Arjanna Achterberg-Michael	27 Woonde schuin tegenover het station
13 Mien Stam-Achterberg	28 Mevr. Kuijsten, getrouwd met Joris
14 Dochter van Jan Michael, Wendelnesseweg?	29 ?
15 ?	30 Mevrouw Sterrenburg?
31 ?	

- 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31
- 17 10 11 12 13 14 15 16
- 8 9 1 2 3 4 5 6 7

Van de penningmeester

Contributie

Mede door de automatische incasso is er al aardig wat contributie binnen. Hartelijk dank daarvoor!

Langs deze weg wil ik degene die nog niet betaald heeft, vragen dat vóór 1 april 2019 te doen.

Let op!

Bij automatische incasso wordt de contributie met € 1,00 verlaagd. Als u de ingevulde contributienota inlevert, wordt de korting automatisch verrekend.

Hans van den Burg

Waar is dit en waar was dat?

Waar was dat?

Wie kent er in Sprang-Capelle de straat Achter de Hoven? Ik denk van heel weinig, gezien het aantal oplossingen: precies één. En dat is natuurlijk Nico Wittebol, Beatrixstraat 20. Nico kent het dorp op zijn duimpje. Het lijkt wel of hij het zelf gemaakt heeft. Achter de Hoven, een straat waar je niet zo maar komt. Een smal, doodlopend straatje evenwijdig aan de Van der Duinstraat. Als je er al eens komt, moet je nog omhoogkijken om de windwijzer op nummer 10 te zien. Het pand is misschien beter bekend als 'Koningshof'. Het flesje wijn wordt weer bij Nico bezorgd.

Waar is dit?

We zijn deze keer aanbeland op de grens tussen Vrijhoeve en Capelle. In kleur is het een heel opvallend detail. Het bovenste gedeelte is roze en het onderste grijsbruin. Binnen in het 'ei' staat ook nog een voorstelling. Ik zou zeggen, stap op de fiets en geef uw ogen de kost om te achterhalen waar dit is. Succes! Ik ben wel nieuwsgierig naar de oplossingen. Bel uw oplossing door naar de redactie van Het Kosterluik, p.a. Netty Waarts, tel. 0416-312210 of stuur een e-mailtje naar nwaarts@home.nl, onder vermelding van 'oplossing puzzel 13.1'. **En vergeet niet uw adres te vermelden.** Onder de goede oplossers wordt een fles wijn verloot.

Ad Wagemakers

Kijk regelmatig op de website van heemkundevereniging Sprang-Capelle
www.heemkundesprangcapelle.nl